

Rdeče armade se naglo vale proti Minsku

Nemška sila v Beli Rusiji se drobi pod udarci sovjetskih armad. Ruske kolone so v prodiranju proti Minsku okupirale ozemlje v obsegu 25,000 kvadratnih milj in čez pet tisoč naselbin. Dva nemška generala ujeta.—Britske in kanadske čete zožile jeklen obroč okrog Caena, nemške trdnjave v Normandiji. Čez 80,000 Nemcev ubitih, ranjenih in ujetih v bitkah z zavezniški na francoski fronti.—Enote ameriške bojne mornarice bombardirajo japonske baze na otokih Kurilske grupe

Moskva, 30. jun.—Več ruskih armad, ki jih podpirajo močne zračne sile, prodira z veliko naglico proti Minsku, prestolici Bele Rusije. Od mesta so oddaljene manj kot 35 milj. Nemci se umikajo v veliki paniki in neredu in puščajo za sabo velike količine orožja in provijanta.

London, 30. jun.—Zavezniški glavni stan poroča, da se bližajo bojišču v Normandiji močna nemška vojaška ojačenja. Nove nemške armade prihajajo iz vzhodne in severne Francije in celo iz Nemčije. Namen teh ojačenj vsekakor je, da Nemci ustavijo Angleže in Američane v Normandiji in jih skušajo pognati nazaj v morje. Ampak izgledi zanje so slabi. Včeraj so angleške čete odbile in zdrobile močan tankovni napad pri Caenu, v katerem je sodelovalo 150 nemških tankov.

London, 29. jun.—Katastrofa, slična oni, ki je zadela Nemce pri Stalingradu in Leningradu, preti zdaj nemški sili v Beli Rusiji. Ta se drobi pod silnimi udarci ruskih armad.

Moskva poroča, da so sovjetske armade v prodiranju proti Minsku osvobodile ozemlje v obsegu 25,000 kvadratnih milj in čez 5,000 vasi in naselbin. Mogilev, Lepel in Osipoviči, nemške vojaške trdnjave v Beli Rusiji, so padli. Prvi ruski vojaški oddelki so že dospeli do točke, ki je oddaljena samo 50 milj od Minska, zgodovinskega mesta v bližini meje stare Poljske.

Bobrujsk, zadnja nemška trdnjava v sistemu nemških utrd, je obkrožen in pričakuje se, da bo kmalu padel. Mogilev je zasedla armada, katere poveljnik je general M. Zaharov, po ljutih bitkah na cestah, ki so trajale 24 ur.

Rusi so ujeli dva nemška generala z okupacijjo dveh trdnjav ob reki Dnjeper. To sta Bammier in Ermannsdorf. Dvanajsta nemška pehotna divizija je bila zdrobljena v bitki z Rusi na tej fronti.

Okupacija Lepela je velika ruska zmaga. To mesto leži 20 milj od stare poljske meje. Lepel je zasedla armada generala Ivana Bagramijana.

Radio Berlin je naznanil novo rusko ofenzivo na ozemlju med Ostrovom in Pakovom, kjer se odpira pot v baltičke države. Sovjetske oklopne kolone naskakujejo Polotsk, nemško trdnjavo ob dostopih do južne Latvije.

Na finski fronti se sovjetske čete vale naprej in drobe odpor sovražne sile. Počistile so že ozemlje med Ladokim jezerom, Onego in Finskim zalivom ter okupirale devetnajst naselbin.

Charbourg, Francija, 29. jun. Britske in kanadske čete so zožile jeklen obroč okrog Caena, nemške trdnjave, pravi uradni komunikacije. Okupirale so vasi Mouen, Grainville - sur - Odon, Mondrainville, Tourville in Colleville ter obale Onchy in Tessel-Bretteville.

Komunike pravi, da so tri nemške divizije na fronti pri Caenu v pasti in v nevarnosti uničenja. Nacistične oklopne kolone so izvršile tri napade na pozicije britskih in kanadskih čet, a so bile vržene nazaj z velikimi izgubami.

Položaj nemške armade generala Gerda von Rundstedta je kritičen. Zavezniška sila na kopnem in v zraku daleč presega nemško silo. Zavezniški letalci kontrolirajo ozračje nad fronto. Vse kaže, da si bo zavezniška sila utrla pot za prodiranje proti Parizu, francoski prestolnici, ki je le 120 milj proč od pozorišča vojnih operacij.

Nemška sila je utrpela ogromne izgube v Normandiji. Zavezniški vojaški krogi sodijo, da znašajo čez 80,000 ubitih, ranjenih in ujetih vojakov. V zadnjih dveh dneh so zavezniški ujeli nadaljnjih 10,000 sovražnikov.

Bombni napadi na nemška mesta in industrijska središča ter nacistične baze v okupiranih državah se nadaljujejo z nezmanjšano arditostjo. Čez sedem tisoč ameriških in britskih bojnih letal je metalo bombe na vojaške objekte od Francije do Rumunije. Bombe so padale na rumunska oljna polja pri Plești, na železniške proge in postaje pri Chitili in nemška letališča pri Karlova, Bolgarija.

Rim, 29. jun.—Ameriške čete se bližajo Leghornu, italijanski luči, se glasi, poročilo. Prve so dosele na ozemlje, ki je oddaljeno samo 27 milj od Leghorne, in okupirale San Vincenzo, obrežno mesto.

Pearl Harbor, Havaji, 29. jun. Enote ameriške bojne mornarice bombardirajo japonske baze na otokih Kurilske grupe, poroča admiral Chester W. Nimitz. Ameriška bojna letala so napadla japonski konvoj v bližini otoka Taniana in potopila štiri, poškodovala pa šest japonskih parnikov.

Ameriški letalci so v spopadih v zraku nad otoki Marijanskanske grupe sestrelili 76 japonskih letal, sami pa so izgubili enajst letal.

Obvezna vojaška služba v Normandiji

General De Gaulle
skuša mobilizirati
armado

Criqueville, Normandija, 29. jun.—General Charles de Gaulle, predsednik francoskega narodnega odbora, je odredil konskripcijo v Normandiji. Izvajanje odredbe glede obvezne vojaške službe je bilo poverjeno polkovniku De Cheygnu, ki je spremljal De Gaulle, ko je obiskal fronto v Normandiji zadnji teden.

De Cheygne je ostal v Normandiji kot poveljnik oborožene francoske sile v tretjem vojaškem distriktu.

Očitno je, da hoče De Gaulle mobilizirati veliko armado v notranjosti Francije. Ta se bo pozneje spojila s francosko oboroženo silo v tujini in postala del zavezniške ekspedicijske armade v Franciji.

Angleške izgube v Italiji

Čez 70,000 ubitih,
ranjenih in ujetih

London, 29. junija.—Premier Churchill je naznanil v parlamentu, da skupne britske izgube v Italiji od izkrcanja vojaških čet do padca Rima so znašale 73,122 ubitih, ranjenih, pogreanih in ujetih.

Ta doba krije deset mesecev operacij britske sile na italijanski fronti, med temi bitke pri Cassinu in Anziju. Churchill je dejal, da številu vključuje 14,331 ubitih, 47,966 ranjenih in 10,825 ujetih in pogreanih. Številke o izgubah angleške letalske in pomorske sile niso bile objavljene.

Skupne angleške izgube v štirih letih vojne so znašale 667,159. Te vključujejo 158,741 ubitih, 159,219 ranjenih, 78,204 pogreanih in 270,995 ujetih. Civilne izgube v tem času so znašale 109,101, trgovske mornarice pa 30,314.

Član Lavalove vlade umorjen

Atentatorji pobegnili
po dejanju

London, 29. jun.—Philippe Henriot, minister za informacije in propagando v Lavalovi lutskariki vladi, je bil napaden in umorjen v Parizu včeraj zjutraj. Radijska poročila iz Pariza in Berlina pravijo, da so člani francoske podtalne grupe udri v njegovo rezidenco in ga ustrelili.

Poročila ne omenjajo aretacij, iz česar se sklepa, da so atentatorji pobegnili po izvršenem dejanju. Nacistična časniška agencija Transocean pravi, da so napadaleci pobegnili.

Umor Henriota je utihnil glas najbolj obsovanega Francoza v Lavalovi vladi. Henriot je v svojih govorih na shodih in po radiu dnevno pozival Francoze, naj pomagajo Nemcem v interesu bodočnosti Francije.

Radio Berlin je poročal, da so se atentatorji na avtomobilih pripeljali pred Henriotovo rezidenco ob šesti uri včeraj zjutraj in takoj naskočili vojaške stražnike ter jih razorožili. Trije izmed njih so nato udri v spalno sobo ministra in ga ustrelili.

Pred vojno je Henriot reprezentiral desničarje kot poslanec v državni zbornici iz Bordeauxa. Prvi atentat nanj je bil izvršen v Tarbesu v maju preteklega leta, ki pa se je ponesrečil. V dvorani, v kateri je govoril, je eskplodirala bomba. Več oseb je bilo ubitih in ranjenih, toda Henriot je ušel smrti.

Hrvatje morajo vzdrževati nemške šole

Washington, D. C., 29. jun.—Hrvatski list, ki izhaja v Osijeku, je poročal, da Hrvaška vzdržuje skoro tisoč šol v 280 krajih, katere pohaaja 21,000 učencev. Ti spadajo v vrsto, ki se ponaja z rano sorodnostjo z Nemci. Vse te šole vzdržuje režim "poglavnik" Pavelića, Hitlerjeve lutke. Hrvatski list poroča, da so imeli nemški učitelji, ki poučujejo v teh šolah, zborovanje v Osijeku. Na tem so zahtevali večje dajatve za nemške šole, katere pohaajo otroci, ki so dospeli na Hrvaško iz bombardiranih nemških mest.

AVSTRIJSKE GRUPE SE KAV- SAJO MED SEBOJ

Ustanovitev posebnega
odbora predlagana

RAZGOVORI IN DIS-
KUZIJE Z ZAVEZ-
NIKI

Rim, 29. jun.—Kavsanje med avstrijskimi političnimi skupami bo morda, če se ne bodo pobotale v bližnji bodočnosti, zavleklo izpolnitev obljube, dane na konferenci zunanjih ministrov Velike Britanije, Amerike in sovjetske Rusije v Moskvi, da bo Avstrija obnovljena kot neodvisna in suverena država.

Trenje se je poostriilo, ko je takozvani odbor za osvoboditev Avstrije "reokupiral" avstrijsko poslanstvo 24 ur po zavezniški okupaciji Rima. Načelnik tega odbora je baron Egon Berger-Waldneek, bivši avstrijski poslanik v Italiji.

Razburjeni Avstrijci, ki so se udeležili ceremonij "reokupacije", so izjavili, da se je to izvršilo s polnim odobravanjem in dovoljenjem zavezniških vojaških avtoritet, kar pa so te zaničkale. Švicarsko poslanstvo, ki reprezentira zavezniške in osiščne interese v Rimu, je protestiralo proti proceduri in prevzelo poslopje avstrijskega poslanstva kot nemško lastnino.

Druge avstrijske grupe v Rimu so tudi protestirale. Hotele so vedeti, ali zavezniški priznava Berger-Waldneekov odbor kot uradno predstavništvo Avstrije. Dobili so zagotovilo, da ga ne, zavezniške vojaške avtoritete pa so zaeno naglasile, da so pripravljene na pogajanja z onimi, ki v resnici reprezentirajo avstrijsko ljudstvo, da se ustvari podlaga formiranju nove vlade.

"Naša vrata so odprta sleherni dan vsakemu," je dejal neki uradni zavezniki kontrolne komisije. "Doselej se ni še noben pojavil pred nami."

Zdaj so bili storjeni koraki za ustanovitev odbora, v katerem naj bi imele predstavništvo vse avstrijske grupe in frakcije. Ta odbor naj bi začel razgovore z zavezniški. Doselej še ni nobene izgleda, da bo tak odbor formiran v bližnji bodočnosti. Baron Berger-Waldneek in člani njegove grupe so se mirno umaknili v neki hotel, kjer zdaj delujejo pod imenom "avstrijski urad", kar koli že to pomeni.

Razkolniško gibanje med demokrati

Atlanta, Ga., 29. jun.—Konvenca južnjaških demokratov, nasprotnikov "new deala", ki so proti ponovni nominaciji Roosevelta za predsednika Združenih držav, se bo najbrže vršila v New Orleansu, La., kmalu po konvenciji demokratske stranke v Chicagu, je naznanil Eugene Talmadge, bivši governor Georgije. On je dejal, "da bo konvenca nominirala kandidata za predsednika in podpredsednika po načinu, ki ga določa federalna ustava."

Pomanjkanje delavcev v ladjegradniški industriji

Washington, D. C., 29. jun.—Paul V. McNutt, načelnik komisije za delovno silo, je razkril pomanjkanje delavcev v ladjegradniški industriji. Samo za popravilna dela se potrebuje 35,000 delavcev. McNutt je dejal, da bodo velike ladjedelnice potrebovale 138,000 delavcev v juliju.

Domače vesti

Iz Clevelanda

Cleveland, O.—Anton Skufca in njegova žena sta dobila obvestilo od vojnega departamenta, da je njun sin Anton podlegel ranam, katere je dobil 19. maja, ko je bil v bombniku nad Avstrijo. Prej sta bila obveščena, da je med pogrešanima. Anton je bil radijski operator in topničar v leteli trdnjavi. Čez morje je bil poslan v decembru lanskega leta. — John Travnik je dobil od vojnega departamenta poročilo, da so Nemci ujeli njegovega sina Alberta 19. februarja t. l. v Italiji. Albert je star 22 let in v armado je stopil oktobra 1. 1941, čez morje pa je bil poslan v poletju naslednjega leta. V armadi služi dva njegova brata—Anthony na Novi Gvineji, Frederick pa pri zdravniškem oddelku v Jacksonu, Miss.

Nov grob v Minnesoti

Chisholm, Minn. — Umrli je Frank Udovich, po domače Petričkov France, star 67 let in iz Velikih Lašč, odkoder je prišel v Ameriko pred 40 leti. Bil je član društva SNPJ več let, katero pa je moral pustiti v depresiji. Bil je samski. V Ameriki zapušta brata, ki je pred nekaj leti živel v Chicagu. Kje se nahaja zdaj, če še živi, ni znano.

Vodja italijanskih partizanov aretiran

Avtoritete zanikajo
politično ozadje
aretacije

Rim, 29. jun.—Antonio Poce, vodja grupe levičarskih partizanov, znane pod imenom "Armata Rossa" (rdeča armada), ki je podtalno delovala proti Nemcem pred padcem Rima, je bil aretiran po ameriški vojaški policiji. Česa je obtožen, ni znano. On bo zaslišan pred zavezniškim vojaškim sodiščem.

Trdi se, da je bil Poce aretiran v "interesu miru in reda", ker njegovi pristajali niso oddali orožja po zavezniški okupaciji Rima.

Kolikor je znano, tvorijo "rdečo armado" komunisti, med katerimi jih je nekaj povezanih s politično stranko, ki se imenuje "Nova demokracija." Med to stranko in ortodoksno komunistično je nastalo trenje, ko se je Palmiero Togliatti, vodja slednjega, izrekel za sodelovanje z Badogliojem, ko je bil maršal predsednik italijanske vlade.

Zavezniške vojaške avtoritete zanikajo, da ima aretacija politično ozadje. Poce je bil aretiran, ker je skušala njegova armada delovati neodvisno in je ignorirala varnostne regulacije. Pristajali Poceja trdijo, da ima rdeča armada 40,000 članov, dočim zavezniške avtoritete pravijo, da jih ima 39,000 manj.

Mnogo Italijanov se je zavzelo za Poceja, da bi ga dobili iz ječe, a niso uspeli. Ti trdijo, da je rdeča armada vodila sabotaže proti Nemcem na široki podlagi, zbiralala orožje, pobila mnogo Nemcev in razdejala mnogo mostov.

Mnogi ne morejo razumeti, zakaj je bil Poce, ki je deloval za zavezniške v času, ko so bili Nemci gospodarji Italije, aretiran in vržen v zapor. Čudijo se, ker so zavezniški po prihodu v Rim aretirali voditelja ene izmed glavnih podtalnih grup.

Nemci, ujeti v Franciji, dospeli v Ameriko

Washington, D. C., 29. jun.—Državni departament poroča, da je prva grupa nemških vojakov, ki so bili ujeti v Franciji, dospela v neko ameriško luko. Ujetniki bodo poslani v ujetniška taborišča, ki se nahajajo v raznih krajih Amerike.

Republikanska kon- vencija zaključena

Dewey in Bricker
nominirana

Chicago, 29. jun.—Newyorški governor Thomas E. Dewey je bil nominiran za predsedniškega kandidata republikanske stranke, ohijski governor John W. Bricker pa za podpredsedniškega kandidata. Za Deweyja je glasovalo 1056 delegatov, proti pa samo eden—Grant A. Ritter, delegat iz Wisconsin. On je oddal svoj glas za generala Douglasa MacArthurja. Apeli, naj glasuje za Deweyja, da bo nominacija soglasna, so naleteli na gluha ušesa.

Governor Bricker je bil soglasno nominiran za podpredsedniškega kandidata.

Dewey je sinoči dospel z letalom iz New Yorka v Chicagu. V svojem govoru, ko je sprejel nominacijo, je orisal način kampanje, katero bo vodil, da pride republikanska stranka ponovno na krmilo. O Rooseveltovem "new dealu" je dejal, da se je preživel in da ni izpolnil upov in pričakovanj ameriškega ljudstva.

V svojem dramatičnem govoru je Dewey obljubil, da ne bo, če bo izvoljen za predsednika Združenih držav pri novembrskih volitvah, revidiral sedanje vojaškega ustroja. General George C. Marshall ostane šef generalnega štaba, admiral Ernest J. King pa vrhovni poveljnik bojne mornarice. Izvajal bo ameriške zunanje politike v smislu deklaracije, katero je sprejela stranka na svoji konvenciji. Dewey se je izrekel za kooperacijo Amerike z drugimi državami v naporih za preprečitev vojn v bodočnosti v okviru in na podlagi ustave. Glavni cilj njegove notranje politike bo polna uposlenost ameriških delavcev in zadostna ter vsestranska oskrba vojnih veteranov, ko se vrnejo v civilno življenje.

Konvenca republikanske stranke je bila po govorih Deweyja, Brickerja in drugih voditeljev zaključena.

Stavka zavrla promet v Toledu

Unija obdolžena
kršenja pogodbe

Toledo, O., 29. jun.—Več tisoč prebivalcev tega mesta je prizadetih zaradi stavke cestnih železničarjev in voznikov avtobusov. Okrog 500 železničarjev in voznikov je zastavkalo brez svarila v znak protesta, ker je bila zahteva za odslopitev dveh nadzornikov odbita.

C. H. Forsgard, predsednik Community Traction Co., mestnega transportnega sistema, je dejal, da je stavka izbruhnila včeraj zjutraj. Samo dve vojni tovorni nista prizadeti v stavki. To sta tovarni Packard Motor Co. in Rossford Ordnance Depot. Zadnja je enota federalne vlade.

Forsgard je dejal, da je stavka kršenje provizije sklenjene pogodbe. Stavkarji so člani unije Amalgamated Association of Street Electric Railway & Motor Coach Employees (ADF). Pričakuje se, da bo konflikt kmalu izravnal.

Unija CIO zmagala pri volitvah

Chicago, 29. jun.—Mednarodna unija oljnih delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je zmagala pri volitvah v tovarnah Corn Products Co., Argo. Dobila je večino glasov in s tem postala predstavnica vseh delavcev pri kolektivnih pogajanjih. Volitve so se vršile pod nadzorstvom federalnega delavskega odbora.

PRELOM MED AMERIKO IN FIN- SKO NA VIDIKU

Finska vlada se podvrg-
la nemški kontroli

ARGENTINA PRIDE
NA VRSTO

Washington, D. C., 29. jun.—Izgleda, da bosta Finska in Argentina prišla na listo držav, s katerimi je Amerika pretrgala diplomatske odnose. Polom s Finsko lahko prida vsak čas, ker je finska vlada naznanila dosego popolnega sporazuma z Nemčijo na podlagi zagotovila, da ji bodo naciji nudili vso mogočo oboroženo pomoč v vojni proti sovjetski Rusiji.

Kupčija, katero je nemški zunanji minister Joachim von Ribbentrop sklenil s finsko vlado, je dokaz, da so bili apeli ameriškega državnega departamenta na Finsko, naj se umakne iz vojne in sklene mir z Rusijo, zaman. Finska bo morala prevzeti vso odgovornost za usodo, ki jo zadene, ker se je odločila, da ostane na strani nacistične Nemčije.

Kaj so Nemci prav za prav obljubili Finski, ni znano. Govorice trdijo, da bo Nemčija poslala devet vojaških in 500 bojnih letal Finski na pomoč. Kje bo Nemčija dobila te divizije in letala, je vprašanje. Nemčija se mora boriti za svoj obstanek na vzhodni, južni in zapadni fronti. Naciji na Finskem se bodo borili do zadnjega Fince, ne bodo pa mogli nuditi Finski pomoči v velikem obsegu.

Doznava se, da se nahaja nemška sila okrog 10,000 vojakov v južnem delu Finske, kar je nadaljnji dokaz o popolni nacistični dominaciji finske vlade.

Diplomatični odnosi med Ameriko in Finsko so bili v bistvu suspendirani pred desetimi dnevi, ko je državni departament izročil potne liste finskemu poslaniku Hjalmaru J. Procopu in trem članom njegovega štaba z odredbo, naj takoj zapuste Ameriko. Trdi se, da so se Procope in člani njegovega štaba ukrcali na parnik, ki je odrinil proti Španiji. Finski poslanski urad v Washingtonu je še odprt.

Predsednik Roosevelt je dejal, da je bil Procope udeležen v aktivnostih v škodo Ameriki. Končna odločitev glede preloma odnosov s Finsko zavisi od Roosevelta.

Odpoklic poslanika Normana Armoura iz Buenos Airesa je klopota argentinski vladi generala Edelmarja Farrella. To je najbrže uvod v prelom odnosov med Ameriko in Argentino. Doznava se, da je Farrell ignoriral zahteve ameriškega državnega departamenta, naj zatre aktivnosti nemških in japonskih agentov ter špionov v Buenos Airesu, ki so se povečale in razširile od zavezniške invazije Francije.

Cuneo postal direktor pomožne akcije

Chicago, 29. jun.—John F. Cuneo, predsednik Cuneo Press Co., je bil izvoljen za direktorja ameriške organizacije za pomoč Italiji. Načelnik te je Myron C. Taylor, Rooseveltov reprezentant v Vatikanu. Organizacija pošilja obleke, živila in druge potrebščine civilistom v osvobojeni Italiji.

Albanska osvobodilna armada narašča

London, 29. junija.—Albanija ima osvobodilno armado čez 20,000 dobro oboroženih mož, pravi poročilo. V dvanajstih brigadah je najmanj 13,000 mož, ostali pa tvorijo krajevne bataljone.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna za Zdravne drave (Ivan Chicago) in Kanada \$9.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inosomativo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$9.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena glasilov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenatpisanih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil politično.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

1944

Datum v oklepaju na primer (June 30, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Politični preporod v Kanadi

Prejani teden smo v ameriških dnevnikih čitali kratko vest, da je pri volitvah 15. junija v kanadski zapadni provinci Saskatchewan zmaga farmarsko-delavska stranka Cooperative Commonwealth Federation, ki je v Kanadi bolj poznana po začetnih črkah CCF. Kako obsejna je bila zmaga, vest ni omenjala—sploh nobenih podrobnosti. Ako bi bili zmaga konservativci ali liberalci, bi bila poročila v kapitalističnem tisku bolj točna in obširna.

Iz delavskega tiska smo zdaj izvedeli, da se je pri teh volitvah v Saskatchewan izvršila prava politična revolucija. Od 51 poslanskih mandatov jih je farmarsko-delavska stranka CCF dobila 43; liberalna stranka je dobila samo štiri mandate, konservativna nobenega, za štiri sedeže pa bodo ponovne volitve. V provinčni zbornici je CCF prej imela deset poslancev.

Taj razmeroma mladi farmarsko-delavski stranki CCF je kanadski in tudi ameriški meščanski tisk šele lani posvetil več pozornosti, ko je pri provinčnih volitvah v Ontariu dobila 34 od 75 poslanskih mandatov, prej pa ni imela nobenega. Rezultat tistih volitev v Ontariu je bil prava senzacija za vso Kanado.

Vse politike obeh starih kapitalističnih strank in ves burjavni tisk je zaskrbelo, kaj bo, če se kanadsko ljudstvo odklene nove radikalne stranke CCF, ki odprto izpoveduje program demokratičnega socializma. Da zaustavijo ta tok, so se konservativci prelevili v "progresivno konservativno" stranko. Voditelji obeh starih strank so se tudi kar čez noč začeli ogrevati za večje gospodarske in socialne reforme; nedavno so prišli na dan z dokaj dobrim načrtom za splošno zdravstveno zavarovanje in socializirano medicino.

Pobudo za "liberaliziranje" obeh kapitalističnih strank je seveda dala CCF, oziroma strah pred to stranko. Zato so bile tudi oči vseh kanadskih politikov uprte v volitve v Saskatchewanu. Obe stranki sta tudi poslali v to provinco veliko število organizatorjev in govornikov, toda njih politični shodi so bili jalovi, medtem ko so bili shodi CCF dobro obiskani.

In rezultat teh volitev v Saskatchewanu je napravil še večjo senzacijo po vsej Kanadi kot ga je lanski v Ontariu. Saskatchewan postane prva provinca s socialistično vlado, kateri bo načeloval 40-letni T. C. Douglas. On je bil poslanec v kanadskem parlamentu od 1934, toda je mandat odložil, da je lahko kandidiral za provinčnega premierja ali governorja.

Saskatchewan je čisto agrarna država in sega od ameriške meje (Montana-North Dakota) do skrajnega kanadskega severa. V kampanji so govorniki CCF poudarjali, da je nemogoče izvesti celotnega socialističnega programa, dokler ne dobe večine po vsej Kanadi. V prihodnjih štirih letih pa bodo skušali izvesti take reforme kot so mogoče in potrebne v provinci. Izboljšali bodo socialno zakonodajo in šolstvo, pričeli razvijati prirodne zaklade in manjše industrije na podlagi javnega lastništva, predvsem pa bo šla vlada na roko farmarjem, med katerimi ima tudi največ pristašev.

Da je CCF resnična stranka delovnega ljudstva, je razvidno po tem, kakšnega poklica so njeni izvoljeni poslanci. Med njimi je 29 pravih "dirt" farmarjev, ki obdelujejo svojo zemljo; šest je železničarjev, ki so člani raznih železničarskih bratovščin; drugi so zadržarji in učitelji. Med kandidati te stranke je bil samo eden odvetnik, drugi zdravnik, šest pa je bilo učiteljev.

Da bo nova socialistična vlada polagala veliko važnost združnemu gibanju, je razvidno iz tega, ker bo ustanovila department za združništvo, kateremu bo na čelu tajnik, ki bo član kabineta. Sploh je združništvo važen del gospodarskega programa kanadske farmarsko-delavske stranke.

Cooperative Commonwealth Federation je bila ustanovljena pred dvanajsetimi leti v provinci Saskatchewan, kjer je zdaj tako sifajno zmaga. Ustanovili in življenje so ji dali socialisti, ki so jo ideološko postavili na slovit Reginsko deklaracijo. Ta dokument predstavlja filozofično zamisel družabnega razvoja za dosedaj nove človeške družbe na principih demokratičnega socializma. Iz tega dokumenta izvirajo tudi vse inspiracije tega novega gibanja v Kanadi in na podlagi tega dokumenta ali načelne izjave bazira tudi ves program CCF.

Do lanskega leta je bilo to gibanje osredotočeno le v zapadnih kanadskih provincih. Bilo je manjšinsko gibanje in stari kapitalistični stranki nista imeli preveč bojzani pred njim. Na svoji lanki konvenciji pa je CCF sprejela zelo dinamičen program za temeljito reorganiziranje vsega gospodarstva v interesu splošnega blagostanja vsega kanadskega delovnega ljudstva. V njem pobija vojno profitarstvo in naglašja potrebo temeljnih reform kot pogoj, da se dežela po vojni izogne masni brezposelnosti in revšini.

S tem programom je potem šla v volilni boj v Ontariu in je skoraj iz nič postala druga najmočnejša stranka. V tisti kampanji je dobila na svojo stran tudi dosti krajevnih unij in farmarskih organizacij. Kongres kanadskih strokovnih unij, ki je prej skozil vsa leta zasledoval enako politiko kot na primer Ameriška delavska federacija, je potem na svojem letnem zborovanju formalno indorsiral CCF in jo proglasil za delavsko stranko.

Tako je v Kanadi v dobi kratkih dvanajst let vstalo močno politično gibanje z dinamičnim in dalekosežnim programom demokratičnega socializma. Prihodnje leto bodo v Kanadi splošne volitve za nov parlament. Poznavalci političnih razmer z gotovostjo računajo, da bo CCF pri teh volitvah postala druga, ako ne najmočnejša stranka. Vsekakor kaže najnovejši politični razvoj, da bo Kanada v bližnji bodočnosti dobila farmarsko-delavsko socialistično vlado.

Glasovi iz
naselbin

POROČILO O TORNADU

Frank, Pa.—Dne 22. junija zvečer je zadel zapadno Pennsylvanijo hud tornado. Zelo je bilo prizadeto tudi mesto McKeesport. Šestnajst oseb je bilo ubitih in več težko ranjenih. Kakor sem čitala v tujakšnjem lokalnem časopisu McKeesport Daily Newsu, je materialna škoda tudi silno velika in znaša nad milijon dolarjev.

Kolikor mi je do sedaj znano, sta prizadeti samo dve slovenski družini. To sta družini Vodopivec in Korbar. Obe družini sta pri SNPU. Njuni hiši sta precej poškodovani, a sreča v nesreči je, da ni bil nihče osebno poškodovan. Drugo jutro, ko sem obiskala omenjeni družini, sem jih našla zelo prestrašene. Louis Vodopivec, ki je bil operiran in bil precej časa na bolniški listini, mi je dejal, da je ravno ozdravel in pričel delati, a zdaj bo moral najprej doma popraviti hišo in druge stvari. Tu, kjer jaz živim, k sreči nismo občutili viharja. Nekako tri milje od tu je zaobrnil v drugo smer.

Nekaj besed o drugih rečeh. Strinjam se z onim dopisnikom, ki je pisal, da Jugoslavija ne bi smela biti brez Trsta. Trst je lepo obmorsko mesto, kjer sem bila že velikokrat. Res da je veliko Lahov v njem, a pred prvo svetovno vojno je živel tudi veliko Slovencev v Trstu. Lah naj pošljejo nazaj v Sicilijo, odkjer so prišli!

O Rusih moram reči, da se hrabro bore in so doprinesli velikanske žrtve na altar svobode vsega sveta. Jugoslovanci se tudi junško bijejo pod vodstvom Tita. Vsa čast tako majhnemu narodu, ki je preliže toliko krvi, da si z njo zopet prirobo svobodo. Da jim bi se kmalu zasijalo solnce svobode!

Strinjam se z Emmo Žekar, ki je pisala, da bi povest starega naseljenca ponatisnili v Družinskem koledarju. Ko bi stari naseljenec prodal svojo povest kakšni ameriški družbi, ki tiska knjige, bi mu gotovo dobro plačala zanjo.

Ne vem, zakaj se je stari naseljenec tako ustrašil, da se neče več oglasiti. Le kar pero v roke in naj zopet kaj zanimivega napiše. Bomo z velikim veseljem čitali. Saj niso samo Tončke v Ameriki. Tončka je pisala, da bodo lahko naši sinovi pisali o svojih doživljajih, ko se povrnejo iz vojne. Mnogi izmed naših sinov bodo tako siti te vojne, da ne bodo hoteli nič več slišati o njej.

Tudi moj sin je v Angliji. Ni mi pisal za materin dan, vseeno mislim, da je dober sin. Zdaj je minulo že deset let, odkar je umrl njegov oče. Ves čas, odkar sem izgubila moža, me vzdržuje moj sin. Ko se je moj mlajši sin oženil, mi je pisal, da bo enkrat tudi te vojne konec in on ne bo pozabil name.

V naši naselbini je precej dolg čas, zato grem včasih v West Newton, kjer je precej Slovencev. Tudi mojega pokojnega moža nečak živi v tej na-

selbini. V West Newtonu je tudi nekaj pečlarjev. Eni mi pravijo, da sem že prestara za žene, a drugi menijo, da sem preveč izbirična. In tako odidem zopet z dolgim nosom domov. Bom imela pa drugič kaj več sreče. Kajne, Tone Vitigov? Mrs. Pevc, ti si mi obljubila, da se vidimo na 25 t. m. v Yukonu, a te ni bilo, zato sem pa tvoje ga Janeža malo plavšala. Da mi ne skočiš v lase, kadar se zopet vidimo. Pozdrav vsem čitateljem.

Josephine Slapnik (193)

LANGERHOLC ODGOVARJA

Johnstown, Pa.—Pri pisanju dopisov je podpisanemu vedno pred oči omejeni prostor v Prosveti. Zato se skuša izraziti na kratko.

V zadnjem mojem dopisu sem na kratko omenil stališče brata Keržeta, ki ga je izrazil v članku, katerega sem delno citiral. Dejal sem, da brat Kerže zavzema podobno stališče kot brat Molek, kateri je izgubil zaradi tega svojo službo. Urednik Prosvete pa pravi v svoji opombi, da sem v zmoti. V podkrepitev moje trditve naj služi sledeče: Iz Keržetovega članka bom vedel samo en kratek stavek, ki se glasi: "Mesto da se lasamo med seboj, bi bilo dosti bolj pametno, ko bi se združili vsaj za take zadeve, v katerih moramo biti edini."

Stališče brata Moleka je bilo isto: naj se nikar ne lasamo med seboj zaradi Jugoslavije. Brat Molek je zadrževal in preprečeval "lasanje" v Prosveti in radi tega je prišel v nemilost pri mnogih radikalcih, ki so ga tožili pri glavnem odboru, češ, da noče priobčevati v Prosveti raznih kontroverznih stvari. Na seji gl. odbora ga je obtožil izvršni tajnik SANSa, ker ni urednik hotel priobčiti nekatere stvari iz urada SANSa in ZOJSA.

Ko bi glavni odbor natanko pregledal stvari, ki jih Molek ni hotel priobčiti, bi med tistimi članki najbrže našel mnogo takega, ki povzroča "lasanje".

To Molkovo pomirjevalno stališče nekateri glavni odborniki niso razumeli, zato so nasledili obtožbam, ki so povzročile resignacijo gl. urednika.

Kakor hitro je Molek zapustil Prosveto, se je v njej takoj našel prostor za pisanje o ljubljanskem škofu Rožmanu, kar je izzvalo še več "lasanja" in povzročilo razkol pri SANSu.

Kar se tiče "neprijateljskega" stališča Prosvete napram osvobodilnemu gibanju v stari domovini, ki ga omenja sedanji urednik, jaz nisem opazil nič slabega v Prosveti do šest mesecev pred sejo glavnega odbora.

Sedaj pa še nekaj o strpnosti, radi katere dela urednik nepotrebnopazke. Ko se je skliceval prvi slovenski kongres, so bili vabljeni na zborovanje vsi Slovenci, ne oziraje se na vero ali politično prepričanje. To se danes le pferado pozablja. Človek bi sodil iz pisanja mnogih, da je SANS, ki se je rodil iz sloven-

skega kongresa, organizacija samih takozvanih naprednjakov. V resnici pa je SANS organizacija vseh Slovencev, ki so različnega prepričanja. In kot tak mora ostati, če hočemo, da bomo nudili skupno pomoč stari domovini. Kjer sodelujejo skupno ljudje različnih prepričanj in misljenj, tam mora biti strpnost, če to brat Garden odobrava ali ne. Če pravimo, da so dolarji dobrodošli, pa naj pridejo od radikalca ali katoličana, tedaj moramo biti strpni drug z drugim. Kdor ne veruje v strpnost, ali z drugimi besedami, kdor ne veruje v kompromis, tak človek ni za skupno organizacijo.

Da ne bi kdo zopet napačno razumel, naj povem, da še vedno verujem v radikalizem tam, kjer so v organizaciji sami radikalci, na primer socialisti, komunisti itd. Ako bi SANS ustanovili samo radikalci, bi bilo njegovo delovanje pravilno, ker pa je SANS (saj do danes še) organizacija vseh Slovencev, je za deva povsem drugačna. Kakor se mi vidi bedast, zgrešen nastop Ameriške domovine in njenih sopotnikov, prav tako ne odobravam ekstremnega radikalizma pri SANSu. Eno kot drugo vodi v nesporazum ter ovira skupno delo, to je pomoč stari domovini.

Kako nepotrebno je med nami v Ameriki to "lasanje", je dokaz tudi to (ako je poročilo resnično), da sta se Tito in Subašić sporazumela z namenom, da se skupno osvobodijo Jugoslavije. Ako je ta novica o sporazumu resnična, jo iskreno pozdravljam, kajti jaz verjamem, da je osvoboditev Jugoslavije izpod okupatorjev najbolj važna in šele nato pride uredba države na vrsto. Ako je torej mogoča strpnost ali kompromis v starem kraju, zakaj ne bi bil mogoč tudi med nami v Ameriki?

Tudi to sem napisal kolikor mogoče na kratko. Kdor hoče, lahko razume, kdor noče, lahko se naprej po svoje zavija.

John Langerholc (82)

SANJE IN RESNICA

Br. Langerholca najbrže ne bom prepračal, da je v zmoti, vendar pa se bom dotaknil par stvari, katere on naivno tolmači in obrača po svoje, pa če že odgovarjajo dejstvom ali ne.

Prvič, kdo je "pomirjevalno" nastopal v tisti brezglavi polemiki pred zadnjo sejo gl. odbora, vedo čitatelji. Vsekakor pa je gotovo, da ne more tega storiti nekdo, ki je smatral in tudi pisal, da so jugoslovanski partizani nič drugega kot—tolpa komunističnih diktatorjev, banditov, roparjev in morilcev... Enako kot p. Ambrožič in Ameriška Domovina.

Prav to je med nami povzročilo prvotni spor, ker smo nekateri pač videli v partizanih in v osvobodilnem gibanju to, kar v resnici je: do danes največje in najbolj herojsko ljudsko gibanje kar ga je porodila Slovenija v vsej svoji trinaestletni zgodovini. Isto velja tudi za ostale dele Jugoslavije. Zgodovina bo opisovala to borbo kot največjo epopejo jugoslovanskih narodov do svoje osvoboditve; in sicer bo to pisala brez ozira, do kakšnih kompromisov bodo voditelji osvobodilnega gibanja mogoče prisiljeni. In do slabih, za ljudstvo in bodočnost Jugoslavije

Frances Kozak (levo) in Don Berry v kabinatu, ki jo vzdržuje mornarska unija za vojaše v Detroitu.

slabih kompromisov bodo še toliko prej prisiljeni, ako jih pustimo na cedilu napredno orientirani ameriški Jugoslovanci.

Br. Langerholc obzabljuje, ker se je v Prosveti... "takoj našel prostor za pisanje o ljubljanskem škofu Rožmanu, kar je izzvalo še več "lasanja" in povzročilo razkol pri SANSu." Če bi to zapisal nekdo od katoliške strani ali pa kakšna patentirana narodnjak, bi mu ne bilo zameriti. Ampak če kaj takega napiše kakštar socialist, je to le dokaz, da gre človek lahko dolga leta skozil življenje, toda končno se v politični nezrelosti znajde tam, kjer je pričel...

Torej v imenu nekega ljubega miru, katerega v resnosti ni drugje kot na pokopališču ali v kakem izoliranem kraju, kamor ne prodre življenje, bi v Prosveti ne smeli nihče razkrinkati kvizlinške vloge ljubljanskega škofa... Radi ljubega miru bi morali slovenski napredno usmerjeni listi v Ameriki molčati o slovenskih izdajalcih v stari domovini...

Enako stališče zavzema br. Langerholc glede SANSa. To gibanje je bilo res ustanovljeno na slovenskem kongresu v Clevelandu kot predstavnik vseh ameriških Slovencev. Br. Langerholc je bil sam na tistem kongresu in je lahko videl, da so vladali veliki dvomi o trajnosti te naše "ljudske fronte" na obeh straneh. Pater Zakrajšek je takoj po kongresu začel propagirati "dvotirnost". Da bo prej ali slej prišlo do razcepljenosti, je bilo lahko znano vsakemu politično količak z zrelostjo človeku, kajti politično nasprotno struje niso še nikjer in nikdar skupaj vozile in tudi ne bodo. Saj se kristjani ne morejo biti skupaj v eni cerkvi, dasi vsi verujejo v istega Boga in v ista nebesa. Še toliko manj morejo skupaj voziti ljudje, ki se pečajo z življenjem in ki imajo povsem nasprotno politično in etična načela. Pisec teh vrstic je videl razkol v SANSu takoj, ko se je oglašil p. Zakrajšek s svojo "dvotirnostjo". Tudi sem že takrat zapisal v Prosveti, da bo do tega prišlo, ako ne prej, pa takrat, ko bo prišlo v ospredje vprašanje, kakšna naj bo Jugoslavija po tej vojni.

Temu se je nemogoče izogniti, pa naj si br. Langerholc—ali kdorkoli—še toliko želi neke sloge, ki faktično pomeni smrt za vsako napredno idejo! Yes, pomeni nič drugega kot politično smrt za vsakega, ki je proti povratku starega režima v Jugoslaviji in ki se strinja s programom Osvobodilne fronte, ki predvideva resnično Novo, demokratično federativno Jugoslavijo in še republiko povrh!

To, kar natavno pridiguje br. Langerholc, je pridigoval pater Ambrožič s svojo klerikalno kliko vred. Yes, ta klika je še danes za SANS, za "skupnost" ameriških Slovencev in Jugoslovancev, toda le pod pogojem, da SANS sprejme njen politični program in njeno faktično in ideološko vodstvo in program te klike je na vsaj črti sovražna in nasprotna Osvobodilni fronti v Jugoslaviji. Ta klika svoj program tudi aktivno zastopa tako v njej naklonjenih listih, še bolj pa v svojih brošurah v angleščini in slovenščini, katere je raz-

pečala ne samo med katoliškimi Slovenci, marveč tudi med prvaki, ki usmerjajo katoliško politično mišljenje v Ameriki.

Na drugi strani bi pa napredna struja v SANSu morala molčati in se popolnoma podati pateru Ambrožiču in Zvezi slovenskih katoliških župnij. Le pod tem pogojem je mogoča "skupnost", katero si br. Langerholc želi. Toda pisec teh vrstic odločno odklanja tako "skupnost", kakor jo odklanja tudi vsak slovenski delavec, ki ne mara prodati svojih načel za skledo neke prazne "skupnosti", ki pomeni smrt za vsako napredno misel.

Urednik.

O MATERAH NAČEHAH IN OČETU

Cleveland, O.—Angleški listi v Clevelandu so pred kratkim objavili veliko tragedijo, katero so povzročili ločeni starši.

Lloyd Millmaker je bil sodnijsko ločen od svoje prve žene, s katero je imel tri otroke. Po ločitvi je ostal en otrok pri materi, dva pa pri možu. Lloyd Millmaker se je nato ponovno oženil z mlado vdovo, ki je imela tudi enega otroka. In tu se je pričela tragedija, v katero so posegle oblasti. Millmakerjeva druga žena je namreč silno grodo postopala z otroci svojega drugega moža, dočim je svojega otroka nežno negovala in skrbela zanj. Deklici so našli oblasti zaprti v majhni sobi. Otroka nista že dolgo nič jedla in bila sta vsa sestršana in boleha.

Mati otrok še živi in se je drugič poročila z nekim mladim vojakom. Ko je bila obveščena, kako njeni hčerki stradajo in kako jih pretepa mačeha, ji je bilo hudo.

Zalostna družinska slika. Pomilovanja vredni sta mali deklci. Prva je stara 6 let, druga pa 5 let. Deklici imata žive starše, a povrh pa mačeho. Prva mati je zaposlena s sedem let mlajšim možem, zato ni mogla skrbeti za svoja otroka... Oče, ki se seveda dela nedolžnega, je pa največ kriv. Oče, mati in mačeha zaslužijo eksperimentalno kazen.

Ella Pultz, 264.

IZ GIBANJA SANS—JPO—SS

Elizabeth, N. Y.—Za SANS so darovali: Dr. Stein \$2.00, Frank Gombos \$1.00.

Za Jugoslovanski pomožni odbor so darovali: Dr. Stein in Daniel Oblak po \$3.00; Frank Zavor in Frank Kershina po \$2; Michael Rebernik in Ludvik Skube po \$1.00. Skupni darovi znašajo \$15.00.

Meseca aprila pa so darovali za SANS in JPO-SS sledeči: Michael Bratnik, Helen Ferlin in Vinc Yegrich po \$1.00. Najlepša hvala vsem darovalcem. Bratški pozdrav.

A. Sprogar

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Ljudsko glasovanje in Primorci

Kratka vest ameriške agencije United Press je pred dnevi sporočila, da so se v največji tajnosti vršili razgovori med zunanjim ministrom Narodno osvobodilnega sveta Jugoslavije, dr. Smolčkom in maršalom Badogliem glede jugoslovansko-italijanske razmejitve.

Vest je predvsem javila, da po tem dogovoru Badoglijeva vlada priznava Narodno osvobodilni svet Jugoslavije kot dejansko vlado. Nadalje pravi poročilo, da se je Italija definitivno odrekla vsakemu nadaljnjemu posestu na Dalmaciji in Reki. Vest tudi pravi, da bodo meje med obema državama definitivno urejene po končani vojni, na podlagi svobodnega glasovanja med obmejnimi narodi. Posebni člen v dogovoru predvideva postopek za odstranitev vseh italijanskih vojakov, ki bi se pojavili pri izvajanju sklenjenega dogovora. Pogodba bo ratificirana šele, ko bo bodoči režim v Italiji definitivno ustanovljen.

Tako pravi poročilo. Dokler celotno besedilo uradno še ni objavljeno, pričubujemo to vest v vso potrebno rezervno. To pa nas ne obvezuje dolžnosti, da ne bi o stvari spregovorili nekaj načelnih misli:

Vse te dni so v našo pisarno prihajali zaskrbljeni Primorci, civilisti in vojniki, nekateri zbežani in celo malodušni. Prejeli pa smo tudi več dopisov, v katerih nas pisarji rotijo, naj dvignemo besedo v obrambo primorskih interesov, ki so življenjski interesi mlade Jugoslavije, ki vstaja. Zlasti so pogoste trpke besede očitkov, ki se v teh dopisih ponavljajo: ... zopet nas bodo prodali kakor l. 1918. ...

Gotovo nas je ta vest v trenotku, ko vse svoje upe in nade postavljamo v roke mlade in junaške Osvobodilne vojske iznenadila, posebno še ker smo imeli priložnost ob blizu občutiti vso veliko samozavest in jekleno vero v samega sebe.

Narodno-osvobodilni svet Jugoslavije je postavil vsemu svemu državnemu ustroju tri glavne temelje: svoboda, demokracija, federacija. Ti trije temelji so nosilci nove, mlade Jugoslavije in vse odločitve nove državne miselnosti so povezane s temi načeli.

Slovensko Primorje s hrvaško lastro je bilo z uradno proklamirano Narodno-osvobodilnega sveta priključeno novi mladi Jugoslaviji. Dekret o priključitvi slovenskega Primorja, Beneške Slovenije, Istre in hrvaških jadranskih otokov Jugoslaviji se glasi:

"V skladu s davnimi težnjami in borbenimi napori slovenskega in hrvaškega naroda v krajih, podjarmljenih od italijanskih imperialistov,

ANTIFAŠISTIČNI SVET NARODNEGA OSVOBOJENJA POTRjuje

1. Sklep Slovenskega osvobodilnega odbora (plenum OF) o priključitvi Slovenskega Primorja in vseh anektiranih delov Slovenije svobodni Sloveniji v federativni Jugoslaviji.

2. Sklep ZAVNOH-a (Zemaljsko Antifašistično Vijeće Narodnog Oslobođenja Hrvatske) o priključitvi Istre, Reke, Zadra in anektiranih otokov svobodni Hrvatski v federativni Jugoslaviji.

3. Oba sklepa stopita takoj v veljavo.

Dne 30. novembra 1943 v Jajcu. Tajnik ASNJO-a: Rodoljub Čeleković, s. r. Predsednik ASNJO-a: dr. Ivan Ribar, s. r.

S tem zgodovinskim dokumentom je bila končno izvršena definitivna vrnitev slovenske in hrvaške zemlje materi Jugoslaviji. S tem je bila poravnana 23-letna krivica, storjena slovenskim in hrvaškim Primorcem. Proglasitev priključitve Primorja k Jugoslaviji je izražala samo svobodno voljo vseh Slovencev in Hrvatov v takozvani Južni Krajini. To svobodno voljo so praktično najbolj poudarili politični slovenski in hrvaški vojniki N.O.V., ki so svojo voljo poudarili z orožjem v roki in s slavo v osvobodilnih borbah,

v začetku bolj podobna volilni borbi kakor pa jasno izraženi volji z vsemi potrebnimi znaki skupnosti in 100% povezanosti.

Plebiscit je bil torej izvršen na celi črti in priključitev razglašena. Zato za slovensko in hrvaško zemljo z njenimi središči v Trstu in Gorici ljudsko glasovanje ne prihaja v poštev. Tu na tem ozemlju je plebiscit upravičen in popolnoma v skladu z ljudsko voljo, ali samo tu in nikjer drugje na primorski zemlji.

Mogoče bo kdo podvomil in mislil, da so naša tolmačenja samo govorna in površna, posebno zato, ker nam manjka potrebno uradno besedilo pogodbe. Mogoče bi kdo mislil celo, da je bila priključitev Narodno-osvobodilnega sveta proglašena samo za slovensko in hrvaško podeželje, ki je 100% slovensko oziroma hrvaško. Tem pesimistom, ki pa niso pesimisti brez vzroka, nekateri bi jih imenovali celo realiste, moramo povedati, da sta ostala stebra nove Jugoslavije: demokracija in federacija. Slovenski narod je suveren narod, ki sam odloča o svoji usodi. V našem slučaju smo v prvi vrsti prizadeti Primorci, zato bodo naši legitimni zastopniki pri Narodno-osvobodilnem svetu, Primorci, na temelju demokracije in federalnih pravic povedali in poudarili, da je vsa primorska zemlja v celoti naša zemlja. Ta zemlja, na kateri živi nad 600.000 Jugoslovancev, meri skupno 8.299 kv. kilometrov. Jugoslovanci prebivajo na prostoru, ki meri 7.381 kv. kilometrov ali 91% celotne površine. Italijani zavzemajo vsega komaj 848 kv. kilometrov površine ali 9%. Ze samo to dejstvo zadostno dokazuje, da je naše prebivalstvo strnjeno naseljeno in da so skupine Italijanov naseljene na tej zemlji samo kot neznačilni otočki v jugoslovanskem morju, od katerega se preživljajo. Ti otočki pripadajo brezpogojno, na podlagi demokratičnih in suverenih načel same celoti. To velja za vse laške drobne naselbine v Istri in velja tudi za našo Gorico.

Po demokratičnih načelih in po načelih, ki jih je tako nazorno predložil članek J. A. v zadnji številki "Bazovice" pod naslovom "Kaj storiti z Italijo?" ne more o usodi tržaškega mesta odločati tržaško prebivalstvo, ki je življenjsko povezano s svojim zaledjem. Za Trst dovoljujemo plebiscit — če se to komu sploh zdijo potrebno — ali o njegovi usodi mora glasovati vse njegovo zaledje tja do vrat Zagreba in Gradca. Glasovati pa morajo tudi vsi naši mrtvi, ki so jih Lahi postrelili in vsi tisti, ki so pomrli po ječah in po koncentracijskih taboriščih ter vsi tisti naši junaki, ki so padli v osvobodilnih borbah. Glasovalno pravico pa odrekamo vsem laškim pritepenecem, ki so jih razni italijanski režimi v vsem sedanjem stoletju nagnali v Trst. Odrekamo pa to pravico v smislu moskovskih sklepov tudi vsem številnim fašistovskim morilem in njihovim pomagačem!

Naj bo zadeva kakršna koli, z vsem povdramo apeliramo na vse številne primorske javne delavce, ki so na vodilnih mestih N.O.V. in Narodno-osvobodilnega sveta, da se v vsakem slučaju dosledno zavzemajo za večno resnico, da je Primorje ena sama nerazdeljiva celota, ki je z 91% površine naseljena s Slovenci in Hrvatji. Načelno odklanjamo, Slovenci in Hrvatje iz Istre, vsak plebiscit na svojem ozemlju, ker je bil ta plebiscit že izveden, kakor smo zgoraj povedali in ker se naš narod ne more postavljati na enakopravne odločitve z večrajšimi fašistovskimi morilci. Besedo imajo voditelji narodno-osvobodilnega gibanja na Primorskem. — Iz Bazovice.

Tri polna leta smo proslavili v letošnjem velikem tednu, odkar so se vsule hitlerjevske hode na našo domovino. V velikem tednu, pred samim velikim petkom. Da, veliki petek, ki traja neprestano že polna tri leta. Strašno je trpljenje slovenskega naroda, posebno pa še trpljenje našega kmečkega človeka. Na stotine slovenskih ljudi so gestapovci izgnali iz slovenskih domov, jih oropali do golega in z živinske vagona ter jih razcapane, izstradane in betežne razveleki po neznani tujini. Na desetstose slovenskih otrok so odtrgali materam iz naročij, da jih potujejo ali pa uvrste v armado germanske pohotnosti. Cele okraje so nasilno izpraznili, da na slovenski zemlji zaplodijo germanskega vsiljivca. Na tisoče in desetstose slovenskih ljudi so postrelili, pozaprli ali pa odgnali v prusjaške fabrike. Zdesetkovali so slovenski narod huje kakor kuga in turški pohodi v srednjem veku.

Ni drugarje niso postopali laški fašisti in njihovi pomočniki. V mnogih slučajih je bilo njihovo delo še huje in ogabnejše. V tej vojni se je laško tradicionalno figarstvo izživelo do vrhunca.

Narod slovenski pa ni klonil. Ni se suženjsko upognil pred krivolokom, pač pa se je ravnokotno v turških časih, kakor v časih kmetskih puntov, zatekel v slovenske gore in slovenske gozdove. Ti so sprejeli svojega nesrečnega gospodarja bratsko in gostoljubno. Tu v slovenskih gozdovih in gorah so se zbirali slovenski možje in fante, žene in dekleta in tu je vzbrstela in poglajala tista velika uporniška sila, ki je kos prusjaškim tankom in topovom, ki je kos gestapovskim krvnikom in požigalcem. Narodno-osvobodilna vojska je bila rojena v gorah in gozdovih.

Sprva majhna in neznačilna, le za največje silo oborožena in opremljena, je rasla in se krepila. Sprva je branila le svoja življenja in slovenske kmečke domove, kasneje pa je z junaško masčevalnostjo udarila na fašistovske in nacistične zavojevalce in pričela z načrtnim čiščenjem sovražnika s slovenske zemlje. Tako se nastala v sami Hitlerjevi trdnjavi obsežna osvobodjena ozemlja. Slovenska pest je udarila v vodilnih mestih N.O.V. in Narodno-osvobodilnega sveta, da se v vsakem slučaju dosledno zavzemajo za večno resnico, da je Primorje ena sama nerazdeljiva celota, ki je z 91% površine naseljena s Slovenci in Hrvatji. Načelno odklanjamo, Slovenci in Hrvatje iz Istre, vsak plebiscit na svojem ozemlju, ker je bil ta plebiscit že izveden, kakor smo zgoraj povedali in ker se naš narod ne more postavljati na enakopravne odločitve z večrajšimi fašistovskimi morilci. Besedo imajo voditelji narodno-osvobodilnega gibanja na Primorskem. — Iz Bazovice.

Vstajenje

Tri polna leta smo proslavili v letošnjem velikem tednu, odkar so se vsule hitlerjevske hode na našo domovino. V velikem tednu, pred samim velikim petkom. Da, veliki petek, ki traja neprestano že polna tri leta. Strašno je trpljenje slovenskega naroda, posebno pa še trpljenje našega kmečkega človeka. Na stotine slovenskih ljudi so gestapovci izgnali iz slovenskih domov, jih oropali do golega in z živinske vagona ter jih razcapane, izstradane in betežne razveleki po neznani tujini. Na desetstose slovenskih otrok so odtrgali materam iz naročij, da jih potujejo ali pa uvrste v armado germanske pohotnosti. Cele okraje so nasilno izpraznili, da na slovenski zemlji zaplodijo germanskega vsiljivca. Na tisoče in desetstose slovenskih ljudi so postrelili, pozaprli ali pa odgnali v prusjaške fabrike. Zdesetkovali so slovenski narod huje kakor kuga in turški pohodi v srednjem veku.

Ni drugarje niso postopali laški fašisti in njihovi pomočniki. V mnogih slučajih je bilo njihovo delo še huje in ogabnejše. V tej vojni se je laško tradicionalno figarstvo izživelo do vrhunca.

Narod slovenski pa ni klonil. Ni se suženjsko upognil pred krivolokom, pač pa se je ravnokotno v turških časih, kakor v časih kmetskih puntov, zatekel v slovenske gore in slovenske gozdove. Ti so sprejeli svojega nesrečnega gospodarja bratsko in gostoljubno. Tu v slovenskih gozdovih in gorah so se zbirali slovenski možje in fante, žene in dekleta in tu je vzbrstela in poglajala tista velika uporniška sila, ki je kos prusjaškim tankom in topovom, ki je kos gestapovskim krvnikom in požigalcem. Narodno-osvobodilna vojska je bila rojena v gorah in gozdovih.

Sprva majhna in neznačilna, le za največje silo oborožena in opremljena, je rasla in se krepila. Sprva je branila le svoja življenja in slovenske kmečke domove, kasneje pa je z junaško masčevalnostjo udarila na fašistovske in nacistične zavojevalce in pričela z načrtnim čiščenjem sovražnika s slovenske zemlje. Tako se nastala v sami Hitlerjevi trdnjavi obsežna osvobodjena ozemlja. Slovenska pest je udarila v vodilnih mestih N.O.V. in Narodno-osvobodilnega sveta, da se v vsakem slučaju dosledno zavzemajo za večno resnico, da je Primorje ena sama nerazdeljiva celota, ki je z 91% površine naseljena s Slovenci in Hrvatji. Načelno odklanjamo, Slovenci in Hrvatje iz Istre, vsak plebiscit na svojem ozemlju, ker je bil ta plebiscit že izveden, kakor smo zgoraj povedali in ker se naš narod ne more postavljati na enakopravne odločitve z večrajšimi fašistovskimi morilci. Besedo imajo voditelji narodno-osvobodilnega gibanja na Primorskem. — Iz Bazovice.

Takšna je resnica in takšna je stvarnost ob triletni vojni v Jugoslaviji.

Enotna volja in enotni cilji, ki jih zasledujejo naši v domovini, trdna medsebojna povezanost, junaški podvigi, vse to nam blesti pred očmi in kaže skorajšnje vstajenje. Junaške armade Sovjetske zveze, ki so nedavno stopile na balkanska tla, jamčijo, da naše vstajenje ni več tako daleč.

Letošnje tretjo veliko noč so Slovenci v domovini praznovali z bolj jasnimi obrazy in s trdnjavo vero v arcu, kakor kdaj koli. Danes bojevniki narodno-osvobodilne vojske vedo, da je zmaga naša, vedo pa tudi, da so že postavljeni temelji novi, veliki in solidni jugoslovanski zgradbi.

Posebno se tega radujemo primorski Slovenci, ker zatrdno verujemo, da se bo tudi nam zasmehljala zlata svoboda, to pa zato, ker nam te svobode nihče ne more odnesti, pač pa so jo naši junaški bojevniki krvavo zaslužili na bojiščih goriske doline, Vipave in Krase, Reke doline in Pivke, Idrijske in Cerkljanske kotline, ob Soči in v Brdih, v hribih toliminskih in na furianskih ravninah. Na teh krvavih bojiščih bodo prenehali vsi ložnji argumenti Salveminijev. Strzov in drugih takih piškavčev veličin, ker tu bo ozvala kri, ne pa prazno govorenje prpadnikov tega naroda, ki je ravno v tej vojni dokazal svojo nesposobnost, da bi še nadalje vodil usodo enega zamega Slovencev ali Jugoslovancev.

Po velikem in trnjevem križevju pota vsižja današnja Jugoslavija, velika in močna z že betonskimi temelji: Jugoslavija mlada, demokratična, federalna,

Slovenska Narodna Podporna Jednota	
2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago 23, Illinois	
GLAVNI ODBOR	
Izvršni odbor	
VINCENT CAINKAR, gl. predsednik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAJ, gl. pomožni tajnik	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blaginjak	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADNICK, tajnik bol. odd.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRIHOVNIK, direkt. mlad. oddel.	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON GARDEN, urednik glasila	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
Podpredsedniki	
MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik	Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik	3587 W. 65th St., Cleveland 2, Ohio
Distriktni podpredsedniki	
JOS. CULICAR, prvo okrožje	417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje	R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
JAMOND TRAVNIK, tretje okrožje	7025 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SEILER, četrto okrožje	3075 Randall St., St. Louis 16, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje	418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TUMSIC, šestno okrožje	823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.
Gospodarski odbor	
MATH PETROVICH, predsednik	503 E. 151st St., Cleveland 18, Ohio
VINCENT CAINKAR	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL	2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN	1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
LONALD J. LOTRICH	1937 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH	700 E. 260th St., Euclid 17, O.
Poradni odbor	
ANTON BHULAR, predsednik	Box 27, Arma, Kansas
FRANK VJATARIH	318 Tenser St., Luzerne, Pa.
ANDREW VIDRICH	19611 Muskhog Ave., Cleveland 18, Ohio
JOSEPHINE MOČNIK	706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
	772 E. 168th Street, Cleveland 18, Ohio
Nadzorni odbor	
FRANK ZAITZ, predsednik	2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MILAN MEDVEŠEK	15013 Upton Ave., Cleveland 18, Ohio
ANDREW GRUM	17188 Snowden, Detroit 21, Mich.
JOHN OLIP	331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI	25 Westlax Ave., Peru, Ill.
Glavni skrbelci	
DR. JOHN J. ZAVERNIK	2218 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

poštena in upravljana od ljudi, ki so za njeno rast prelivali svojo lastno kri. Taka Jugoslavija je temelj miru in napredka na Balkanu. Današnja Jugoslavija je za Rusi, Angliji in Amerikanci četrti kombativna sila v Evropi. Tega bi se morali zavedati v Moskvi, Londonu in Washingtonu in tej novi, silni Jugoslaviji bi morali priznati tisti položaj, ki ga je zaslužila in ki je volja ogromne večine Jugoslovancev v domovini. Mislimo, da tudi ta dan ni več daleč. — Bazovica.

Zavezniki bodo oborožili Francoze

Gestapovci skušajo zatreti revolto

London, 29. junija. — Zavezniki bodo kmalu začeli pošiljati orožje, strelivo in drugi bojni material podtalnim grupam v Franciji, ki se bore proti nemški sili. Zadevni načrti so bili razkriti potem, ko je bil general Pierre Koenig imenovan za poveljnika podtalnih grup.

Prvi bodo dobili orožje "maquis" (hostarji), ki so v zadnjih tednih že večkrat apelirali na zaveznike za pomoč. General Koenig se bavi s problemom oborožitve francoskih odpornih sil, odkar je došel v Anglijo. On namerava organizirati vse upornike v mogočno udarno silo. Dodeljeva se ti delovali kot skupine brez določenega programa.

Gestapovci so ustrelili v zadnjih dneh najmanj 175 Francozov v represalijah, katerih cilj je zatrtje revolte, stavk, sabotaže in spopadov med uporniki in nemškimi četami. Vest iz zanesljivega vira pravi, da so Nemci ustrelili 20 talcev v Anceyju, glavnemu mestu province Haute Savoy v bližini švicarske meje.

Lov na upornike in saboterje je v teku v pokrajinah Lorraine, Ain, Savoy in Provence. Poročilo iz Španije pravi, da so gestapovci obesili petnajst francoskih talcev na trgu pred mestno hišo v Pauju in in se tako materialno za uničenje železniškega mostu pri Daxu, 32 milj vzhodno od Bayonna.

All ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Pomagajte odpraviti pomanjkanje ELEKTRIČNIH LIKALNIKOV!

ZAMENJAJTE vaše nerabljene likalnike za vojne znamke

Električne naprave sedaj primanjkujejo, ker so tovarnarji zaposleni z vojnim delom. Da se odpo more ljudem, ki potrebujejo te na času-hranilce, ZAMENJAJTE vaše zavržene naprave pri vašem trgovcu električnih naprav.

On vam z veseljem da vojne Znamke, še celo za stvari, ki niso v delovnem stanju, ker on jih navadno lahko popravi.

Se danes preiščite vašo hišo za naprave, ki jih ne potrebujete več. Pustite naj jih vaš trgovec spravi nazaj na delo. To je prava patrijotičnost!

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

PRIPOMBA: Commonwealth Edison Company ne kupuje rabljenih električnih naprav, da bi jih iznova prodala, pač pa bo z veseljem pomagala trgovcem z električnimi pripravami v Chicago pri tem programu zamenjevanja v vojnem času.

Koraki v zgodovini.

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovanil Stane Kralovec

(Nadaljevanje)

Lida se je zasmejala in njene oči, ki so gorele maščevanja in sramu in otožnosti, so se strašno in žalostno vsesale v Zarudinov obraz. Vološin je pa zopet klepetal in njegove besede so se usipale, skakale in drobile kot tropa norčavih škrtov, ki so naletavali sam Bog ve od kod.

Že je govoril, da se ženska z lepim telesom lahko pokaže na ulico naga, ne da bi vzbujala umazanih želja in bilo je čutili, kako bi rad videl, da bi bila ta ženska Lida in da bi se pokazala naga prav zaradi njega.

Lida se je pa smejala, ga prekinjala, toda skozi njen visoki smeh je sililo na dan sramovanje in solze užaljenosti in otožnosti.

Bilo je vroče in solnce je visoko in naravnost gledalo na vrt; listje se je zibalo tiho, tiho, kakor da bi ga vznemirjale vroče želje, ki jih pa ovira lenoba. Pod njim se je pa skušala lepa, majčkena, mlada, noseča ženska s skritimi solzami in mukami maščevati za osramočeno strast. Čutila je, da ji to ne gre po sreči in je trpela od onemogle sramote. Enega slabotnega, boječega samca so bolešno trpinčile nasladne želje, ki jih je pripovedoval in skrivaj; drugi je pa trpel od ljubosumne in poniževalne jeze.

Sanin je sedel na strani v nežni in zeleni senici lipe ter jih mirno opazoval.

Zarudin ni mogel več zdržati in je silil proč. V vsem, v smehu, v očeh, v trepetanju Lidinih prstov je čutil, sam nevede zakaj, klofute. Jeza na njo, ljubosumnost napram Vološinu in fizična otožnost po vedno izgubi so ga izmučili.

"Tako hitro?" je vprašala Lida.

Vološin je sladko mežikal, se smehljaj in obližaval ustnice z drobnim jezikom.

"Kaj pa drugega..." Viktor Sergejevič se najbrž slabo počuti, je rekel zasmehljivo in se smatral kot zmagovalca.

Začeli so se poslavljati. Ko se je Zarudin sklonil k Lidini roki, ji je hipoma šepnil: "Zbogom!"

Sam ni vedel, zakaj je to napravil, vendar ni Lide nikdar ne tako ljubil ne tako sovražil kakor tisti hip. V Lidini duši je pa v odgovor nekaj otrpnila in zganila se ji je želja, da bi se razšla žalostno in nežno hvaležna za nekdanje skupno uživanje in brez vsakega maščevanja, jeze in sovraštva. Vendar je zadušila to čustvo in odgovorila neumljeno in glasno:

"Zbogom... Srečno pot! Pavel Lvovič, ne pozabite nas!"

Slišala je, kako je Vološin nalašč glaseje, kot bi bilo treba, rekel:

"To ti je ženska, človeka upijani kot šampanjec!"

Ona dva sta odšla. Ko so njuni koraki utihnili, se je Lida usedla v gugalnico, toda čisto drugače kot prej, vsa sključena in drhteča. Tih, nekako posebno ganljivo deklarske solze so ji zalile oči. Sanin se je bogve zakaj spomnil slike sanjivo zamišljenega ruskega dekleta bogatih las, neutolažljivega življenja in z muse-linskim rokavom, ki si je z njim skrivaj brisala solze po pomladi neke na strmem bregu razlite reke. To pa, da ni tisti starinski, naivni obraz nič pristojal vsakdanji Lidi z njenimi modernimi oblekami in čipkami, je bilo posebno ganljivo in pomilovanja vredno.

"Nikar se ne jokaj!" je rekel Sanin, pristopil k njej in jo prijel za roko.

"Pusti me..." Kako grozno igranje je življenja... je dejala Lida in se sklonila čisto do kolen ter skrla obraz v roki. Mehka kita se ji je tiho prevrgla čez ramo.

"Fej!" je ježno rekel Sanin; "jaz se ne bi zaradi takih čenčarij..."

"Kaj res ni... drugih, boljših ljudi!" je zopet izpregovorila Lida.

"Seveda jih ni," se je nasmehnil Sanin; "človek je grd po svoji naravi. Ne pričakuj od njega nič dobrega in potem ti ne bo tisto hudo, kar bo delal, povzročalo gorja..."

Lida je dvignila glavo in ga pogledala z rdečimi, objokanimi očmi.

"Ali tudi ti sam ne pričakuješ nič dobrega?" je vprašala mirneje in bolj zamišljeno.

"Seveda ne," je odgovoril Sanin, "jaz živim sam zase..."

XXIX.

Drugi dan je prišel Dunjka bosa in brez pokrivala, plahih, debelih oči k Saninu, ki je čistil stezo na vrtu, in je rekla, očividno ponavljaje tuje besede:

"Vladimir Petrovič, gospodje oficirji bi radi govorili z vami..."

Sanin se ni začudil, ker je tako ali tako pričakoval od Zarudina napovedi.

"Ali bi zelo radi?" je v šali vprašal Dunjko.

Dunjka je za gotovo vedela, da je nekaj strašnega in ni kot po navadi pokrila obraza z rokavom, ampak mu je pogledala naravnost v oči. Na obrazu sta se ji brala strah in solidarnost.

Sanin je pristavil lopato k drevesu, odpel pas in ga zopet krepkeje zapel, odšel proti hiši in se nalahko zibal pri hoji.

"Takšni norci... saj so to idiotje!" si je nevoljen mislil o Zarudinu in njegovih sekundantih, toda to ni bilo zmerjanje, ampak njegovo resnično mnenje.

Ko je šel v hišo, je prišla iz svoje sobe Lida in stala na pragu. Obraz ji je bil napeto blede in bolešno so ji zlele oči. Zganila je ustnice, a ni rekla nič. Ta trenutek se je čutila najnevarnejšo in najbolj zločinsko žensko na svetu.

V sprejemnici je onemogla sedela v naslonjaču Marja Ivanovna. Obraz ji je bil prestrašen, nesrečen in kurji greben pri pokrivalu ji je nemarno visel na stran. Tudi ona je pogledala Sanina s prosečimi, preplašenimi očmi in je prav tako zganila ustnice ter prav tako molčala.

Sanin se je nasmehnil; hotel se je ustaviti, a se je premislil in šel naprej.

Tanarov in von Deutz sta sedela v dvorani na stolih zraven prvega okna od vrat; sedela nista tako vedno, ampak sta imela nogi sključeni pod stolom in bila sta vzravnanata, kakor da bi jima bilo strašno tesno v belih bluzah in ozkih, modrih jahalnih hlačah. Ko je vstopil Sanin, sta se počasi in neodločno dvignila ter očividno nista vedela, kako naj se vedeta.

"Dober dan, gospoda," je rekel Sanin glasno, pristopil k njima in ponudil roko.

Von Deutz je za hip prišel v zadrego, toda Tanarov mu je hitro segel v roko ter se pri tem pretirano priklonil, tako da je Sanin zagledal njegov ostržen vrat.

"No, kaj bosta povedala dobrega?" je vprašal Sanin, ko je zapazil to uvodno uslužnost Tanarova in se začudil, kako je ta častnik spretno in prepričano izvajal neumno, goljufivo ceremonijo.

Von Deutz se je vzravnaval in napravil svoji konjski postavi mrzel izraz, vendar je postal ves zmešan. Čudno je pa bilo to, da je začel naravnost in prepričano govoriti baš vedno molčeči in boječi Tanarov.

"Najin prijatelj Viktor Sergejevič Zarudin nama je izkazal čast, da nama je poveril, naj se zmeniva z vami namesto njega," je rekel razločno in mrzlo, kot da bi spustil naviti stroj.

"Aha!" je dejal Sanin ter resnobno smešno in široko odprl usta.

(Dalje prihodnjik.)

Diplomati

B. TRAVEN

3

Severoameriški diplomat ni dobil sedaj prvič v svojem življenju od vlade naročila, da se posvetoje v tujih deželah o trgovskih pogodbah in jih z njimi sklene. Maloprej je prav spretno sklenil trgovsko pogodbo med svojo deželo in Anglijo. Pri tej pogodbi pa je uvela Anglija mastnejši grižljaj, kakor se Angliji v vseh takih in podobnih slučajih zmeraj posreči; niti diplomat niti ameriška vlada nista tega zapazila. Da bi severoameriškega diplomata za to pošteno delo odlikoval in počastil in ga za tako dolgo hipnotiziral, dokler bi ne bila trgovska pogodba podpisana in ratificirana od parlamentov obeh dežel, ga je sprejel angleški kraj v zasebni avdienci; ker ga ni mogel povzdigniti v viteza — dober republikanski Amerikanec kaj takega ne dovoli —, mu je podaril zlato žepno uro, ki je bila bogato posejana z briljanti in opremljena z zvonečim ter častnim posvetilom in vgraviranim pod-

pisom Edvarda VII., kralja Anglije i cesarja Indije.

Na to uro je bil diplomat seveda zelo ponosen, kakor je vsak dober republikanski Amerikanec ponosen, če ga prime kak evropski kralj ali vojvoda za gumb na suknjiču. Kajti o tem pišejo ameriški listi na prvi strani.

Bilo je docela naravno, da je diplomat na slavnosti pokazal to uro Porfiriju Diazu. Don Porfirio se je čutil izredno počaščenega, da ga smatra severoameriška vlada za tako važnega, da pošlje v Mehiko tako zname-

nitnega diplomata, ki ga je celo angleški kralj odlikoval, da se z njim, z donom Porfirijem posvetoje o novi trgovski pogodbi in jo z njim sklene. Porfirio Diaz se je čutil visoko počaščenega, kajti menil je, da ga smatra severoameriška vlada za prav tako važnega kakor angleškega kralja. Tako enačenje s kralji in cesarji je napravilo Porfiriju Diazu dovtetnega za vse; to je bilo znano vladam vseh tujih držav in vsem diplomatom in to so tudi vse vlade in diplomati brezobzirno izkoriščali v škodo mehiškega ljudstva. Kajti Por-

TODAY'S LESSON IN ARITHMETIC

THIS DRAMATIC PICTURE was made a few minutes after Jap Zeros had strafed the Myitkyina airport in Burma following its capture by Merrill's Marauders. A C-47 transport is burning in the background and an American plane is just rising from the runway in pursuit of a Jap fighter plane. Note the dead soldier in the foreground.

firij Diaz je bil kakor večina diktatorjev samo skorajevič, ki ni imel niti po rojstvu, niti po svojem rodu, niti po vzgoji, ne po premoženju in ne po nadarjenosti pravico, da bi ga domača aristokracija štela za svojega. Lastnost, ki je bila v njem najbolj razvita, se imenuje ničemurnost.

Ko si je ogledoval uro, je že preudarjal, kako in na kakšen način bi darilo angleškega kralja še prekosil, tako da bi se o tem slišalo in pisalo po vseh deželah sveta.

Uro so si, kajpak, ogledali tudi vsi navzoči generali in jo občudovali, kakor se spodobi.

Ko so bile pozdravne ceremonije in formalnosti predstavljanja končane, so odšli vsi k velikemu banketu, kjer je bilo mnogo govorov o izvrstnem razmerju med Mehiko in vsemi drugimi deželami in kjer si je vsak navzoči diplomat olajšal dolžnostni govor s tem, da je slavil zlato dobo Mehike, zlasti pa onega, ki je bil za zlato dobo Mehike edino odgovoren, in ta ni bil nihče drug nego don Porfirio.

Ko je bilo to končano, se je pripravljalo vse na veliki ples, ki je bil odplešan v slogu pariških poslastičnih sprejemov. Kajti don Porfirio je zaničeval vse, kar je bilo mehiškega ali celo indijanskega, občudoval pa je vse, kar je dišalo po Franciji ali kar je utegnito biti podobno dunajskemu dvornemu življenju. To občudovanje je bilo včasih že docela idiotsko. Dokaz: Opera v Mehiku.

Med plesnim odmorom pa je severoameriški diplomat nenadoma zapazil, da njegove dragocene in častne ure ni več tam, kjer je bila prvotno. Ko jo je dalje časa vse razburjen iskal, je ni našel tudi v nobenem frakovem žepu. In ko si je nato vse natanko ogledal, je dognal, da je bila ura prav elegantno odrezana z zlate veržice, ki je na njej visela, in sicer — kakor so pozneje dognali detektivi — s škarjami za nohte.

Ameriški diplomat je bil dovolj takten, da je vedel, da se kaj takega ne sme omeniti, če gre za navadno zlato uro, ki iz-

gine na taki diplomatski slavnosti. Morda se samo mimogrede namigne obredniku. Če se ura najde, je prav; če se ne najde, jo pač plača zunanji urad. Taki slučajji se mnogo česče pripete, kakor morda domneva mali človek, ki nima nikoli dostopa na diplomatske plesje; kajti tudi diplomati imajo bolj, kakor se misli, denarne težave in te se dajo čisto opraviti samo na tak način, ki ni docela v skladu z navadami, ki jih zahtevamo na poslaniških plesih. Toda tudi diplomati so ljudje. In kjer je ves poklic samo v tem, da spretno opeharis drugega — navadno kar ves narod, tam se prav rad prikrade maneverček, ki služi golim osebnim koristim. (Dalje prihodnjik.)

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Razni mali oglasi

Moški

Izkušnost ni potrebna
BLOKANJE ŽENSKIM
KLOBUKOV

\$1.00 na uro ko se učite. — Čas in pol za česurno delo

Povišanje plače ko ste izurjeni

C. R. Millinery Co.

65 E. So. Water Street
18th fl.

POTREBUJEMO
CISTILKE—JANITRESSE
Nič ribanja. Stalno delo. Dobra plača
Loop Office Building
FEDERAL RESERVE BANK
230 S. La Salle St.

"BUS BOYS"

STALNO DELO
DOBRO DELOVNO STANJE
Dobra plača—pridite še danes!
Oglasite se

Edgewater Beach
Hotel

v uposlovalnem uradu
5357 Sheridan Road

KUHARSKA KNJIGA:
Recipes of All Nations
RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA
STANE SEDAJ \$2.50

Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri
KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.
216 West 18th Street New York 11. N. Y.

Razni mali oglasi

Hotelske služkinje
in čistilke

STALNO DELO
DOBRO DELOVNO OKOLIŠČINE
"Full" ali "part time," kakor želite.
\$87.50 na mesec. Oglasite se

EDGEWATER BEACH HOTEL
v uposlovalnem uradu
5357 Sheridan Road

150 AKROV 4 milje iz mesta, poleg ceste. Hiša, štala, kokošnjak, letna koč, stroji, traktor. Krave, 3 teleta, 2 prašiča, kokoši in mlado sadno drevje. \$2,450. Edward Zaborckas, Route 2, Box 205, New Lisbon, Wis.

POTREBUJEMO
CISTILKE—JANITORS
Stalno delo, dobra plača. Dnevno ali nočno delo. Loop office building
FEDERAL RESERVE BANK
230 S. La Salle St.

Razni mali oglasi

Potrebujemo "Bench experience"

Vlavarje

izkušene za delo na benču
za vlivanje bron

DOBRO DELOVNO STANJE

Bosworth Foundry

1759 NO. BOSWORTH

TOVARIŠ

Slovenka brez otrok si želi dobiti dobrega življenskega tovariša, starega od 42 do 52 let. Tajnost jamčena. Kdor resno misli naj piše na naslov: TOVARIŠ 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill. —(Adv.)

IZUČEN KOVAČ, stalno delo, vsoka plača. Duffy Mfg. Co., 214 Grand Ave.

POTREBUJEMO

ŽENSKES ZA ČIŠČENJE

Napravite svoj delež v vojni industriji
Starost 18 do 50 let

Stalno delo sedaj in po vojni.
Stalno, ali samo delni čas

Izredno dobra plača

Povišanje po šestih mesecih

Zgledite se na:

Employment Office

1250 Milwaukee Avenue

ali na

516 W. Jackson Blvd.

TISKARNA S.N.P.J.

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, zastavice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenščini, hrvaščini, slovanski, češki, angleškem jeziku in drugih.....

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

.... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
.... Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priložijo edga, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enaka, za člani ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pet procentov \$1.20 za tednik, se jim to priložijo k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je vaše lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad štiral list vsak dan. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrnu državo in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 6.50
2 tednika in..... 3.00	2 tednika in..... 5.10
3 tednika in..... 2.40	3 tednika in..... 3.90
4 tednika in..... 1.20	4 tednika in..... 2.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50
Za Evropo je..... \$9.00	

Imponite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo polijam naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1. Ime..... Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od naslednjih članov moje družine:

2..... Čl. družina št.....

3..... Čl. družina št.....

4..... Čl. družina št.....

5..... Čl. družina št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐